

50101207 : สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ: เมืองโบราณพิชัย/โบราณคดี

ภัคธร ชาญฤทธิเสน : โบราณคดีเมืองโบราณพิชัย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.มยุรี วีระประเสริฐ. 127 หน้า.

การศึกษาทางโบราณคดีที่เมืองโบราณพิชัย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการอยู่อาศัยและการใช้พื้นที่ภายในตัวเมือง, ศึกษาถึงรูปแบบการก่อสร้างกำแพงเมืองและคูเมือง, ศาสนา, และความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก

ในการศึกษาโดยการสำรวจทั้งภายในตัวเมืองและรอบนอกตัวเมือง และขุดค้นทางโบราณคดีจำนวน 2 หลุม ขุดตรวจกำแพงเมืองอีก 1 หลุม จึงนำหลักฐานที่ได้จากการสำรวจและขุดค้นร่วมกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ปัญหาในข้างต้น

จากการศึกษาเมืองโบราณพิชัยพบหลักฐานทางโบราณคดีดังเช่น เครื่องสังคโลกจากแหล่งเตาเกาะน้อย เตาป่ายาง และเตาสู่โขทัย เครื่องถ้วยจีนทั้งสมัยราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง หลักฐานโบราณสถานเจดีย์ประธานย่อมุมไม้สิบสอง วัดมหาธาตุ ศิลปวัตถุเช่น พระพุทธรูปหลวงพ่อโต วัดหน้าพระธาตุ พระพุทธรูปสำริด วัดหน้าพระธาตุ

จากการวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีพบว่า เมืองโบราณพิชัยมีพัฒนาการอยู่อาศัยอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 – 24 โดยแบ่งช่วงการอยู่อาศัยออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อนการสร้างกำแพงเมืองมีอายุร่วมสมัยกับสุโขทัย ช่วงการสร้างกำแพงเมืองสมัยอยุธยา โดยมีลักษณะการใช้พื้นที่ภายในตัวเมืองคือชุมชนแรกเริ่มจะมีการอยู่อาศัยบริเวณทางด้านทิศตะวันตกของเมืองติดแม่น้ำ และในสมัยอยุธยาจึงได้มีการขยายเมืองไปทางด้านทิศตะวันออกและก่อกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบเป็นหัวเมืองชั้นตรีมีขุนนางระดับพระยาปกครอง

ลักษณะของกำแพงเมืองและคูน้ำ จะมี ชั้น กำแพงเมืองสร้างด้วยดิน โดยการขุดดินจากคูน้ำ ขึ้นมาถมจนกลายเป็นคันดินกำแพงเมือง

พบร่องรอยการติดต่อสัมพันธ์กับเมืองพิษณุโลก สุโขทัย และศรีสัชนาลัย

ภาควิชาโบราณคดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50101207 : MAJOR : (HISTORICAL ARCHAEOLOGY)

KEY WORD : ARCHAEOLOGY OF ANCIENT PHICHAI TOWN, UTTARADIT PROVINCE

PHAKATORN CHANRITTISAN : ARCHAEOLOGY OF ANCIENT PHICHAI TOWN,
UTTARADIT PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.MAYUREE VERAPRASERT. 127
pp.

To study the cultural development of ancient communities at Phichai and how the ancient people used the land inside Phichai, the structure of city wall and moat, religion and the relation with the other cities outside.

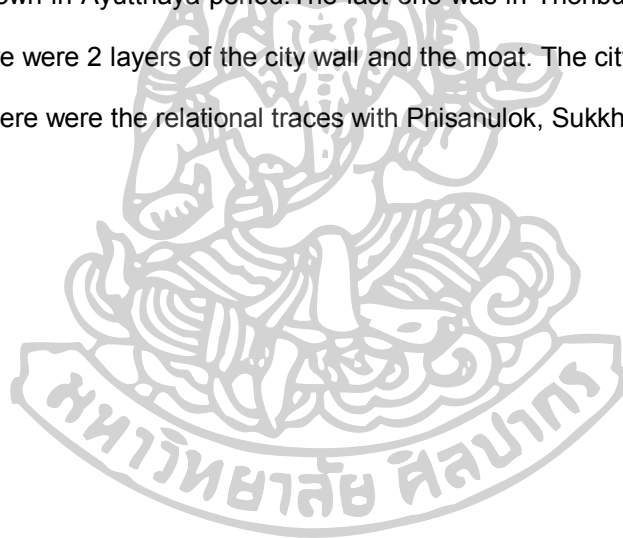
For the studying, I surveyed the space both inside and outside and excavated for 2 pits and 1 pit at the city wall. After that, I studied all archaeological evidences with the historical evidences to analyze the problem.

The important evidences from Phichai ancient town as Sungkalok wares from Koh Noi, Koh Yang and Sukkhothai kilns, Chinese celadon in Yuan, Ming and Ching dynasties, the pagoda in Sukkhothai period at Mahathat temple, Large Buddha image (Luang Por To Buddha) from Na Mahathat temple and the other Buddhas.

Form analyzing all archaeological evidences, the developed time of Phichai town was in 14-19 A.D., being divided to be 3 times. The first one was before building the wall in Sukkhothai to Ayutthaya periods. The people used the western side of the town near river for living. The second one was in Ayutthaya period. The people in this time expanded the town to eastern side and built the wall and the moat . The Phichai town was governed by Praya, being the third level town in Ayutthaya period. The last one was in Thonburi to early Ratthanagodin periods.

There were 2 layers of the city wall and the moat. The city wall was built from soil, from the moat.

There were the relational traces with Phisanulok, Sukkhotahi and Srisutchanalai.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือของบุคคลต่อไปนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ มยุรี วีระประเสริฐ (ที่ปรึกษาปัจจุบัน) และศาสตราจารย์ สายันต์ ไพเราะชญจักร์ (ที่ปรึกษาเก่า) ที่กรุณาได้รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำ แนวคิด กระบวนการทำงานและให้คำปรึกษาต่างๆ ด้านตลอดเวลาที่ได้ศึกษาอยู่

ขอขอบคุณสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย ที่สนับสนุนทุนวิจัย อุปกรณ์และข้อมูลเบื้องต้น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข อินทรารุช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัสสา กษาชีวะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิ้นชัย กระจวนแสง อาจารย์พิเศษ เจียรจันทร์พงษ์ อาจารย์ ดร.ปวิวรรต ธรรมปริชากร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขาวลิต ขาวเขียว รองศาสตราจารย์ ศรีสักร วิลลิโกดม, อาจารย์นุชนางค์ ชุมดี, อาจารย์สุสดี รอดเจริญ อาจารย์สาลินี มานะกิจ, อาจารย์ปวีณา บุหระ

ขอขอบคุณ คุณอนันต์ ชูโชติ, คุณรัตติยา ไชยวงศ์, คุณหนึ่งพิท ลิ้มศรีเพชร, คุณวรพจน์ หิรัณยวุฒิกุล, คุณสายกลาง จินดาสุ, คุณภาณุวัฒน์ เอื้อสามาลัย, คุณพิมพ์ชนก พงษ์เกษตร์กรรม สำหรับคำแนะนำในการทำงานและช่วยเหลือในด้านการทำงานต่างๆ อย่าง

ขอขอบคุณ คุณบัณฑิต สมประสงค์ ที่ให้การช่วยเหลือและชี้แนะตลอดเวลาในการนำดินเข้าห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และขอบคุณคุณสันต์ ไทยานนท์ คุณณฤชพัชญ์ พัฒจิธิน โชติภาคิน, คุณธีระนันท์ วิชัยดิษฐ์, คุณสิทธิสารถ ศรีโคตร, คุณประพิน ทักมิณ, คุณวงศกร ระโหฐาน สำหรับความช่วยเหลือตลอดเวลาทำการทดลอง

ขอขอบคุณ อาจารย์วรพรรณ สุวรรณชื่น, นายประเทือง เป็งแก้ว, นายธีระพงษ์ จีวะสังข์ และลูกหลานพระยาพิชัยทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดเวลาทำการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณสมหวัง พ่วงบางโพธิ์ นายอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ คุณพรหมมิน บุญเลี้ยง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ คุณประสิทธิ์ วิทย์วิสุทธิ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านหน้าพระธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่คอยอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ในระหว่างการทำงาน

ขอบคุณ คุณสิทธิสารถ ศรีโคตร, คุณประพิน ทักมิณ, คุณณพฎ อินทับทิม, คุณอนเอก ฤทธิ์ อมรชัยพิพัฒน์ ที่ได้เสียหยาดเหงื่อแรงกายในการช่วยเหลือรวมทั้งเพื่อน โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ 50 ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการทำงาน

ขอบคุณพ่อและแม่ ที่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำที่ดีตลอดเวลา

ขอบคุณ คุณฐณวดี วงศ์สังข์และครอบครัว สำหรับกำลังใจและแรงใจที่มีให้ตลอดมา